

TEXT 1

Daniel Defoe: Robinson Crusoe (upravené)

Prišla jesenná rovnodennosť a obdobie dažďov a 30. september – výročie môjho príchodu na ostrov – som veľkolepo oslávil.

Na ostrove som bol teda dva roky.

Dva roky, mladí priatelia, a nemal som viacej nádeje, že sa vyslobodím než prvého dňa, čo som tam prišiel. Celý ten deň som hľbal a uvažoval, čo všetko som sa v tomto osamotenom živote priučil a bez čoho by môj život bol býval nekonečne biednejší.

Pomaly som už rozumnejšie chápal, o čo šťastnejší je popri všetkej biede môj terajší život než prázdny, jalový život, akým som žil v minulosti. A potom som už nesmútil, ale sa zaradoval. Moje túžby sa zmenili, moje bôle opadli a moje radosti sa celkom odlišovali od radostí, aké som vyznával po príchode či za uplynulé dva roky.

1. Prečo bol Robinson podľa textu 1 zmierený s pobytom na opustenom ostrove?

- A) Bol rád, že mohol na ostrove zabudnúť na minulosť.
- B) Bol slobodnejší a vzdelanejší ako v predošlom živote.
- C) Zistil, že jeho predošlý život ho v skutočnosti nenapĺňal.
- D) Zistil, že tu nemusí trpieť nedostatkom peňazí a žiť v biede.

2. Ktoré gramatické kategórie zodpovedajú slovesu v podčiarknutej časti vety v tret'om odseku textu?

- A) prítomný čas, oznamovací spôsob
- B) minulý čas, oznamovací spôsob
- C) prítomný čas, podmieňovací spôsob
- D) minulý čas, podmieňovací spôsob

3. Ktoré tvrdenie o vete v prvom odseku ukážky je pravdivé?

- A) Ide o jednoduché súvetie.
- B) Ide o jednoduchú vetu oznamovaciu vetu.
- C) Ide o jednoduchú dvojčlennú vetu.
- D) Ide o súvetie, ktoré sa skladá z troch jednoduchých viet.

4. Pomlčkami je oddelená jedna veta od ďalšej vety.

Platí uvedené tvrdenie o prvej vete textu 1? Vysvetlite svoju odpoveď.

- A) áno
- B) nie

5. Boli slová jesenná rovnodennosť utvorené rovnakým spôsobom? Vysvetlite svoju odpoveď.

- A) áno B) nie

6. Ak by sme zvýraznený číselný údaj v ukážke 1 zapísali slovom, správny zápis by bol

- A) tridsiateho. B) Tridsiateho
C) Tridsiaty. D) tridsiaty.

7. Koľko spojok sa nachádza v podčiarknutej vete vo štvrtom odseku textu 1?

8. V texte autor použil formu ja-rozprávania. Na základe textu ukážky 1 sa môžeme domnievať, že rozprávačom je hlavná postava.

Je uvedené tvrdenie o texte 1 pravdivé?

- A) áno B) nie

9. Rozumnejšie chápem, že môj terajší život je omnoho šťastnejší.

Je uvedená informácia o zvýraznených slovách vo vete správna?

- A) áno B) nie

V prípade podčiarknutých slov v tejto vete ide o:

- akostné prídavné mená,
- pravidelné stupňovanie – 2. stupeň,
- mužský rod,
- množné číslo,
- nominatív,
- vzor cudzí.

10. Výročie môjho príchodu na ostrov som oslávil veľkolepo.

Platí toto tvrdenie o uvedenej vete?

- A) áno B) nie

Správne poradie vetných členov v uvedenej vete je: predmet, zhodný prívlastok, nezhodný prívlastok, nezhodný prívlastok, slovesný prísudok, príslovkové určenie spôsobu.

TEXT 2

Hans Christian Andersen už od detstva sníval, že sa raz bude slávny. A myslel si, že slávnym sa človek môže stať len prostredníctvom divadla. S divadlom sa oboznamoval už vtedy, keď ešte nevedel čítať a nemal predstavu o divadle. Otec mu totiž večierkami čítaval komédie veľkého dánskeho dramatika Holberga. A keď Hans Christian chodil do školy, veľmi skoro sa mu dostali do rúk Shakespearove hry.

Mladý Andersen si myslel, že divadlo je mu osudom. Utvrdila ho v tom náhoda. Keď prišiel do Odense súbor holandského Kráľovského divadla, Hansovi Christianovi sa pošťastilo účinkovať v jednej hre a v druhej povedať aj niekoľko viet. Ale matka nemala porozumenie pre synovo rojčenie. Pokladala remeslo za oveľa bezpečnejšiu životnú základňu, než akou je herectvo. Chcela mať zo syna krajčíra a nechcela ani počuť, že by si šiel hľadať šťastie do Kodane, hoci si už na cestu nasporil.

(Ľ.Zúbek: Rytieri bez meča, kapitola Hans Christian Andersen – Divadlo; upravené)

11. Vyberte tvrdenie, ktoré vyplýva z textu 2.

- A) Andersen zatúžil stať sa slávnym až po účinkovaní v divadelnej hre holandského súboru.
- B) Matka považovala Andersenovu túžbu za fantazírovanie, pre ktoré nenašla pochopenie.
- C) Andersenov otec nemal záujem o divadelné umenie, napriek tomu synovi občas prečítal nejaké komédie.
- D) Matka nesúhlasila s Andersenovou cestou do Kodane kvôli nedostatku finančných prostriedkov.

12. Vyberte možnosť, v ktorej sú uvedené prídavné mená v poradí akostné, vzťahové, privlastňovacie.

- A) holandského, kráľovského, mladý
- B) slávny, Shakespearove, divadelný
- C) veľkého, dánskeho, synovo
- D) bezpečnejšiu, životnú, slávnym

13. Akým slovným druhom je slovo prostredníctvom v zvýraznenej vete textu 2?

- A) predložkou
- B) príslovkou
- C) podstatným menom
- D) časticou

14. V ktorej možnosti sú slová komédia, niekoľko, bezpečnejšie, utvrdila správne rozdelené na slabiky?

- A) ko-mé-dia; nie-koľ-ko; bez-peč-nej-šie; u-tvr-di-la
- B) ko-mé-dia; nie-koľ-ko; bez-peč-nej-šie; ut-vr-di-la
- C) ko-mé-di-a; nie-ko-l'ko; bez-peč-nej-šie; u-tvr-di-la
- D) ko-mé-di-a; nie-koľ-ko; bez-peč-nej-šie; u-tvr-di-la

15. Aký význam má slovné spojenie remeslo má zlaté dno?

- A) najstaršie remeslo je zlatníctvo
- B) remeselnícka práca dobre vynáša
- C) remeselníci začínajú z ničoho
- D) za remeselnícku prácu sa platí zlatom

16. Vyberte možnosť bez pravopisnej a stylistickej chyby.

- A) Mama, bola by ste taká láskavá a dovolila mi odísť z Odense?
- B) Mama, boli by ste tak láskavá a dovolila by ste mi odísť z Odense?
- C) Mama, boli by ste taká láskavá a dovolili by ste mi odísť z Odense?
- D) Mama, bola by ste tak láskavá a dovolili mi odísť z Odense?

17. Prísudky v prvej vete ukážky sú

- A) od detstva sníval; bude slávny.
- B) sníval; bude slávny.
- C) sníval; bude.
- D) od detstva sníval; raz bude.

Sú uvedené tvrdenia pravdivé?

Otázka sa vzťahuje na úlohy 18. – 20.

18. O prídavnom mene v prvej vete textu 2 platí, že sa skloňuje podľa vzoru pekný a pri jeho skloňovaní dochádza k rytmickému kráteniu.

- A) áno
- B) nie

19. V prvom odseku textu 2 sa nachádza minimálne jedno slovo, v ktorom došlo k spodobovaniu.

- A) áno
- B) nie

20. Matka Hansa Christiana Andesena nemala pochopenie pre synovo rojčenie. Synonymami slova rojčiť sú napr. slová želať si, snívať, fantazírovať.

- A) áno
- B) nie

TEXT 3

Miroslav Válek: Ráno (upravené)

Vstáva slnko,
utiera si oko o kopec,
zem je ešte od včerajška teplá ako pec,
na nej polia rozložené ako noviny.

A nad nimi ešte vtedy
sivá ranná hmla si sedí
jak ospalá stará kvočka
nad kuriatkami.

Kým ten sivý závoj klesá,
človek mnoho nedozvie sa,
ale slnko to vie čítať medzi riadkami.

A tam – čujte, aké chýry,
len nezbedník pýr sa pýri,
uškiera sa potmehúdsy
nebu do okien.

21. Ktorá možnosť vyplýva z textu 3?

- A) Človek vie čítať medzi riadkami. Pýr sa červená.
- B) Je skoro ráno a zem je už teplá. Nad poľami sa prevaľuje hmla.
- C) Počas rannej hmly veľa nevidno, len kvočka sa tmolí po poli spolu s kuriatkami.
- D) Pýr sa usmieva nad novinami. Sivý závoj hmly klesá k zemi.

22. Z textu 3 nevyplýva, že

- A) polia sú rozložené na zemi ako noviny.
- B) sivý závoj rannej hmly klesá.
- C) pýr sa pozerá nezbedne na oblohu.
- D) kvočka s kuriatkami ospalo sedí na poli.

23. Prirovnania v texte sa týkajú

- A) zeme, hmly.
- B) pýru, novín.
- C) polí, okien.
- D) závoja, kvočky.

24. Aký slohový postup uplatnil autor v texte 3?

- A) výkladový
- B) umelecký
- C) opisný
- D) rozprávací

25. Štýl básne v texte 3 je

- A) opisný. B) rozprávací.
C) knižný. D) umelecký.

26. Ak od podstatného mena *ráno* odvodíme prídavné meno, jeho správny tvar bude

- A) raný. B) ranný. C) ranný, ale aj raný. D) raní.

Sú uvedené informácie o texte 3 pravdivé?

Otázka sa vzťahuje na úlohy 26. – 30.

27. Vonkajšiu kompozíciu textu tvorí nadpis a verše usporiadané do strof.

- A) áno B) nie

28. Vnútornú kompozíciu textu tvorí úvod, zápletka, vyvrcholenie, obrat a rozuzlenie.

- A) áno B) nie

29. Text básne je možné priradiť k lyrike, ide o lyrickú báseň.

- A) áno B) nie

30. Dej ukážky je založený na postave básnika, ktorý sa túla rannou prírodou.

- A) áno B) nie

4 RIEŠENIE

1	C) Zistil, že jeho predošlý život ho v skutočnosti nenapĺňal.
2	D) minulý čas, podmieňovací spôsob
3	A) Ide o jednoduché súvetie.
4	B) nie – ide o prístavok
5	B) nie – slovo jesenná – odvodzovanie, slovo rovnodennosť – skladanie
6	D) tridsiaty
7	jedna – spojka ale / a v tomto prípade častica
8	A) áno
9	B) nie
10	A) áno
11	B) Matka považovala Andersenovu túžbu za fantazírovanie, pre ktoré nenašla pochopenie.
12	C) veľkého, dánskeho, synovo
13	A) predložkou
14	D) ko-mé-di-a; nie-koľ-ko; bez-peč-nej-šie; u-tvr-di-la
15	B) remeselnícka práca dobre vynáša
16	C) Mama, boli by ste taká láskavá a dovolili by ste mi odísť z Odense?
17	B) sníval; bude slávny
18	A) áno
19	A) áno
20	A) áno
21	B) Je skoro ráno a zem je už teplá. Nad poľami sa prevaľuje hmla.
22	D) kvočka s kuriatkami ospalo sedí na poli
23	A) zeme, hmly
24	C) opisný
25	D) umelecký
26	B) ranný
27	A) áno
28	B) nie
29	A) áno
30	B) nie

POUŽITÉ ZDROJE:

LOMENČÍK, J., KÓNYOVÁ, E., LEDNICKÁ, A. a kol. Úspešná maturita. Slovenský jazyk a literatúra. Bratislava: Taktik 2019. 308 s. ISBN 978-80-8180-132-7.